

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТУДЕНТАМИ У НАВЧАЛЬНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

І. І. Остапйовська

Постановка проблеми. Разом з усім світом Україна ввійшла в еру інформаційного суспільства. Це означає, що міжнародний авторитет держави визначається тим, на скільки результативно її населення може оперувати інформаційними ресурсами на локальному та глобальному рівнях. Завдання виховання нової генерації громадян, здатних ефективно функціонувати в сучасних умовах, покладається, у першу чергу, на заклади освіти. Новітні (нові) інформаційні технології (НІТ) в освіті використовуються порівняно недавно і, разом із тим, сьогодні саме вони є найбільш динамічними, оскільки опираються на використання комп'ютерних технологій, що розвиваються та змінюються надзвичайно швидко, тому постійно змінюються методи їх використання. Це зумовлює появу цілої низки нових проблем. Тому, для розробки ефективної методики використання НІТ в освіті потрібно постійно актуалізувати проблеми, які потрібно буде вирішувати під час її використання, щоб завчасно розробляти способи їх подолання.

Аналіз досліджень і публікацій. На сьогоднішній день у науці панує багатоаспектний підхід до розгляду проблем використання НІТ в освіті. Так, аналіз глобальних проблем інформатизації освіти знаходимо у працях М. Жалдака і В. Кременя; питання використання засобів НІТ та відповідності їх сучасним освітнім вимогам розглядалися О. Рибалко, Т. Проценко, Н. Морзе; розробки пропедевтичних курсів інформатики знаходимо у О. Коршунової, Н. Олефіренко, Й. Рівкінда; розглядом загальних питань використання НІТ в освіті займалися В. Андрієвська, Я. Глинський, Е. Федорчук та ін.

Метою публікації є конкретизувати проблеми, які виникають перед студентами під час використання НІТ у власній навчальній та професійній діяльності. Для цього нами було проаналізовано стан досліджуваного питання у

сучасній педагогічній науці та проведено анкетування серед студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (спеціальність "Початкова освіта", заочна форма навчання).

Основні результати дослідження. Як свідчить аналіз наукової літератури, розробка комп'ютерних технологій навчання в Україні розпочалася із середини 70-х років ХХ століття. У 1995 році вийшла урядова постанова "Про заходи щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів середніх навчальних закладів і широкого впровадження електронно-обчислювальної техніки в навчальний процес". Це започаткувало масову появу нових інформаційних технологій навчання в освіті (у школі введено предмет "Основи інформатики", відкрили відповідні спеціальності в педінститутах) [2, 61].

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства НІТ є не просто необхідними, але й звичними засобами у повсякденному житті: автоматизовані лінії виробництва та наукових досліджень, рекламні монітори, автомобільні акустичні та навігаційні системи, домашні кінотеатри та кінопалаці. Оволодіння підростаючим поколінням навичками вільного користування засобами комп'ютерних технологій, починаючи ще з раннього дитинства, стає не просто звичним, а – необхідним. Як зазначають В. Андрієвська та Н. Олефіренко, сучасні діти ще у молодших класах інтуїтивно розуміють правила користування комп'ютерними технологіями для вирішення власних проблем. Це зумовлюється наявністю сучасного дружнього інтерфейсу програм: наявність стандартних позначок, інтерактивної системи підказок, "штучного інтелекту" мультимедіа [1].

Підґрунтям широкого впровадження НІТ до освітнього простору є їх мультимедійність: гармонійне інтегрування різних видів інформації [1]. За рахунок інтенсифікації сприйняття школярами та студентами навчального матеріалу стає можливим залучити їх до процесу пізнання як суб'єктів навчальної діяльності. Разом з тим, впровадження НІТ в педагогічну практику й досі залишається на дискусивно-експериментальному рівні. Існує ціла низка проблем, які заважають широкому та ефективному використанню НІТ у педагогічній діяльності і, у зв'язку із надзвичайно швидким розвитком

комп'ютерної техніки та відповідного їй програмного забезпечення, вони постійно видозмінюються. Для актуалізації сучасної проблематики використання НІТ у навчальній та трудовій діяльності освітян нами протягом 2011/12–2012/13 навчальних років серед студентів педагогічного інституту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (спеціальність "Початкова освіта", заочної форми навчання) було проведене анкетування. У ньому взяло участь 165 студентів першого курсу. Респондентам пропонувалось дати відповіді на наступні запитання.

1. Ваш вік.

2. Чи працюєте Ви за спеціальністю? Якщо ні, то вкажіть, ким Ви працюєте?

3. Які технічні та програмні засоби НІТ доступні Вам для використання на роботі (у навчальній діяльності)?

4. Які технічні та програмні засоби НІТ Ви використовуєте на роботі (у навчальній діяльності)?

5. Які, на Вашу думку, проблеми постають особливо гостро при впровадженні НІТ у педагогічній сфері?

6. З якими проблемами стикаєтесь Ви під час використання НІТ у власній трудовій (навчальній) діяльності?

У результаті аналізу анкет нами було встановлено, що 79 опитаних першокурсників працює в освіті. Причому 54 із них – учителі початкової школи та вихователі груп продовженого дня, 25 працюють вихователями у дитячих садках, керівниками гуртків у закладах позашкілля, учителями-предметниками (викладають хореографію, музику тощо) та педагогами-організаторами. 86 студентів або не працюють за спеціальністю (є працівниками сфери торгівлі, медичними працівниками, працівниками сфери послуг тощо), або тільки навчаються. Вік учасників опитування коливався від 16 до 40 років, середній вік становив – 20 років.

У процесі дослідження нами було проведений диференційований аналіз відповідей респондентів, які працюють в освітній сфері та студентів, які працюють не за фахом, або тільки навчаються.

Таблиця 1

Використання засобів НІТ студентами, які працюють в освітній сфері

Засоби	Мають доступ на роботі		Використовують у роботі	
	кільк. студентів	%	кільк. студентів	%
ПК та ноутбуки	55	69,62	72	91,14
Допоміжні засоби вводу-виведення інформації (сканери, принтери, колонки тощо)	42	53,16	50	63,29
Мультимедійні засоби (проектори, мультимедійні дошки)	15	18,99	17	21,52
Глобальні мережеві технології (Інтернет)	6	7,59	13	16,45
Локальні мережі (комп'ютерні класи)	6	7,59	6	7,59

Детально аналізуючи відповіді студентів на запитання № 3 та № 4, ми стикнулись із тим, що значна частина студентів не достатньо обізнана із програмним забезпеченням комп'ютера. Зокрема, тільки 23 студентів (29,11%) вказали програмні засоби НІТ, які вони мають змогу використовувати та використовують у своїй трудовій діяльності. Такими засобами були прикладні програми, орієнтовані на роботу в операційній системі Microsoft Windows: програми пакету прикладних програм MS Office, графічний редактор Paint, звукові редактори, програми-броузери, програми обробки зображень та текстової інформації. Також перераховуючи програмні засоби, які використовуються під час роботи, жоден із опитаних не зазначив спеціальних дидактичних комп'ютерних програм, програм-тренажерів, дидактичних комп'ютерних ігор тощо.

Як видно із табл. 1 тільки 7 студентів (8,86%) не використовують засобів НІТ у своїй трудовій діяльності. Варто також відмітити той факт, що навчальні заклади не завжди належним чином забезпечені необхідними технічними та програмними засобами, тому для підготовки та проведення уроків та занять

студенти використовують власні комп'ютери (ноутбуки) та інші засоби НІТ або користуються послугами Інтернет і комп'ютерних клубів тощо.

Аналіз результатів оцінювання доступності та використання засобів НІТ для навчання усіма опитаними студентами нами подано у табл. 2.

Таблиця 2

Використання засобів НІТ студентами у навчальній діяльності

Засоби	Мають доступ		Використовують у навчанні	
	кільк. студентів	%	кільк. студентів	%
ПК та ноутбуки	165	100	165	100
Допоміжні засоби вводу-виведення інформації (сканери, принтери, тощо)	165	100	149	90,3
Мультимедійні засоби (проектори, мультимедійні дошки)	20	12,12	34	20,6
Глобальні мережеві технології (Інтернет)	165	100	141	85,45

Варто відмітити, що для пошуку необхідної інформації студенти часто використовують мобільний Інтернет. Так, мобільними телефонами з цією метою користується 81 (49,09%) студенти.

Проаналізувавши відповіді респондентів на питання № 5 і № 6 ми розділили проблематику використання НІТ у трудовій та навчальній діяльності на такі групи: 1) матеріальні та технічні, 2) компетентнісні, 3) психологічні та фізіологічні.

1) до цієї групи проблем ми віднесли відсутність або недостатність належного технічного та програмного забезпечення; відсутність коштів для створення та оновлення технічного та методичного забезпечення НІТ;

2) відсутність належних знань та навиків роботи освітян; недостатній рівень володіння НІТ респондентом;

3) до цієї категорії проблем ми віднесли небажання освоювати НІТ педагогами (особливо старшого покоління); боязнь і психологічну неготовність використовувати НІТ у трудовій діяльності; можливість негативного впливу комп'ютерних технологій на ефективність пізнавальної діяльності школяра, формування її світогляду та погіршення фізичного стану.

Оцінюючи відповіді студентів, які працюють у освітніх закладах ми виявили такий статистичний розподіл проблем (табл. 3).

Таблиця 3

Проблеми використання НІТ в освіті (з точки зору студентів, які працюють в освітніх закладах)

Групи проблем	Загальні		Виникають під час власної діяльності	
	кільк. студентів	%	кільк. студентів	%
Матеріальні та технічні	57	72,15	33	41,77
Компетентнісні	28	35,44	31	39,24
Психологічні та фізіологічні	7	8,86	7	8,86

Наявність проблем, які виникають під час використання НІТ в освіті та під час власної навчальної та трудової діяльності з точки зору студентів, які не працюють в освіті або тільки навчаються подано у табл. 4. Слід також відмітити, що серед даної групи респондентів було відмічено 30 (34,04%) із 86 студентів, у яких не виникає проблем під час використання НІТ у власній навчальній чи трудовій діяльності.

Таблиця 4

Проблеми використання НІТ в освіті (з точки зору студентів, які не працюють в освітніх закладах або тільки навчаються)

Групи проблем	Загальні		Виникають під час власної діяльності	
	кільк. студентів	%	кільк. студентів	%
Матеріальні та технічні	58	67,44	24	27,9
Компетентнісні	18	20,93	18	20,93
Психологічні та фізіологічні	6	6,97	2	2,33

Узагальнення результатів оцінювання основних проблем, які виникають перед освітянами показав, що основними проблемами студенти вважають матеріальні та технічні – 61 студент та компетентнісні – 46 студентів; і тільки 13 студентів зазначають наявність психологічних та фізіологічних проблем. Наочно результати подано у табл. 5 та на рис. 1.

Таблиця 5

Групи проблем	Загальні	
	кільк. студентів	%
Матеріальні та технічні	115	69,7
Компетентнісні	46	27,88
Психологічні та фізіологічні	13	7,88

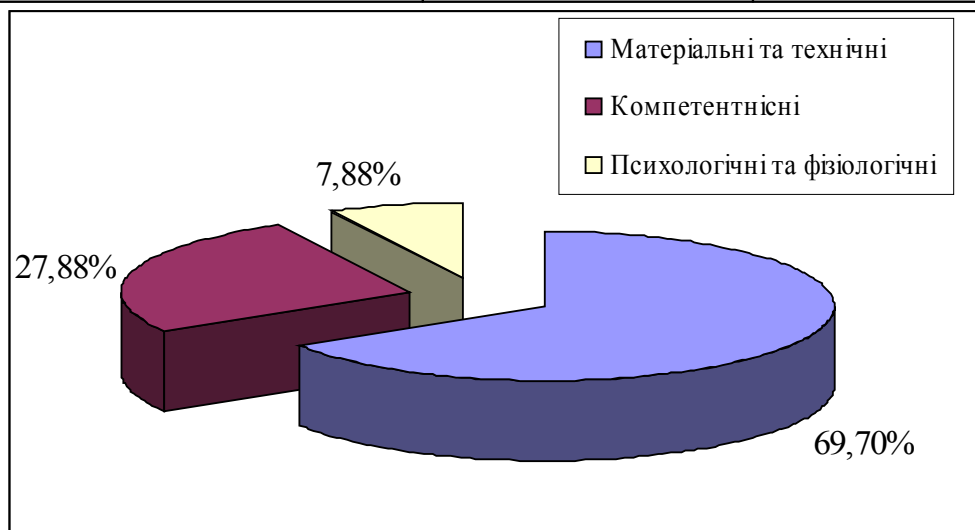

Рис. 1. Оцінка студентами наявності проблем використання НІТ в освіті

Висновок. Проведене нами дослідження є підставою стверджувати, що сьогодні студенти-майбутні вчителі початкових класів володіють НІТ на рівні користувача, тобто: здатні та, в основному, використовують комп'ютерні технології у власній навчальній діяльності; значна частина студентів, які працюють в освітніх закладах, використовують НІТ у своїй професійній діяльності. Проте, за результатами дослідження, перед студентами особисто та, як відзначали респонденти, у освіті в цілому особливо гостро постають матеріальні та технічні проблеми впровадження та використання НІТ.

Проте, проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми, котра досліджується. Детальнішого розгляду потребують питання розробки курсів методики використання НІТ студентами різних спеціальностей; методик викладання пропедевтичних курсів інформатики у початковій школі тощо.

Список літератури

1. Андрієвська В. М. Мультимедійні технології у початковій ланці освіти [Електронний ресурс] / Віра Михайлівна Андрієвська, Надія Василівна

Олефіренко // Інформаційні технології і засоби навчання : Електронне наукове фахове видання. – 2010. – № 2. – Режим доступу до журналу : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html> – дата доступу 24.12.11

2. Федорчук Е. І. Сучасні педагогічні технології : Навчально-методичний посібник / Авт. укл. Е. І. Федорчук. – Кам'янець-Подільський : АБЕТКА, 2006. – 212 с.

Статтю надруковано у науковому журналі "Аспект" та розміщено на сайті наукового журналу "Аспект" : режим доступу до журналу – http://www.asconf.com/view_arhiv.php?konf у рамках участі у другій Міжнародній науково-практичній конференції (Інтернет-конференції) **"Модернізація освітнього процесу. Аналіз проблем, шляхи їх вирішення"** (5–7 лютого 2013 р.)